

หลักเศรษฐศาสตร์

อ.คมกฤษณ์ ศิริวงษ์
โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

ความหมายและความสำคัญของเศรษฐศาสตร์

เศรษฐศาสตร์ เป็นวิชาที่ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์ เช่น การเลือกใช้จ่ายการผลิต (ทรัพยากร) ที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนั้นยังศึกษาเกี่ยวกับการกระจายและการแลกเปลี่ยนผลผลิตเพื่อให้สังคมมีความเป็นอยู่ดี ทั้งนี้เศรษฐศาสตร์อาจจะกล่าวว่า เป็นการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ที่ดีที่สุดของมนุษย์และสังคม

ความสำคัญของเศรษฐศาสตร์ สามารถแยกได้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. ระดับชาติ นั้นเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการที่ประชาชนในชาติมีการกินดีอยู่ดีและความมั่งคั่ง
2. ระดับบุคคล นั้นเกี่ยวกับการเลือกและตัดสินใจที่จะใช้ทรัพยากรหรือใช้จ่ายการผลิตใดเพื่อบำบัดความความต้องการของตนได้ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุด ทั้งยังก่อให้เกิดความเข้าใจในเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจในชีวิตประจำวันเป็นอย่างดี

ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจทุกระดับ มักจะเกิดปัญหาพื้นฐาน 3 ประการ ดังนี้

1. ปัญหาว่าจะผลิตอะไร (What) จะผลิตสินค้าและบริการใด ในปริมาณเท่าใด จึงจะพอแก่การบริโภค
2. ปัญหาว่าจะผลิตอย่างไร (How) ในที่นี้เป็นการนำปัจจัยการผลิตที่มีอยู่มาใช้ผลิต จะผลิตด้วยวิธีใด จึงจะมีต้นทุนในการผลิตต่ำ และได้ผลผลิตสูง
3. ปัญหาว่าจะผลิตเพื่อใคร (For whom) เมื่อผลิตสินค้าและบริการขึ้นมาแล้วจะสนองความต้องการของใคร

วิชาเศรษฐศาสตร์สามารถศึกษาได้ 2 แนว ดังนี้

1. เศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics) เป็นการศึกษาหน่วยย่อยของระบบเศรษฐกิจ เช่น พฤติกรรมของผู้บริโภค ผู้ผลิต ตลาดสินค้า และตลาดปัจจัยการผลิต

2. เศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomics) เป็นการศึกษาหน่วยรวมของระบบเศรษฐศาสตร์ เช่น การผลิตของระบบเศรษฐกิจ การจ้างงาน การคลัง รายได้ประชาชาติ เป็นต้น

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ในชีวิตประจำวันมนุษย์ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ 4 อย่าง ได้แก่ การผลิต การบริโภค การแบ่งปัน (การกระจาย) และการแลกเปลี่ยน

การผลิต (Production)

การผลิต คือ การสร้างสินค้าและบริการเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ โดยมุ่งให้สินค้าและบริการนั้นเกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง

ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ (อรรถประโยชน์ : Utility) หมายถึง การทำให้สินค้าและบริการนั้นๆ มีคุณค่ามากขึ้นในทางเศรษฐศาสตร์ แบ่งประโยชน์ในทางเศรษฐกิจได้ 5 ชนิด คือ

1. ประโยชน์เกิดจากการเปลี่ยนรูป (Form Utility) เช่น การเอาไม้ซุงมาแปรรูปแล้วทำเป็นโต๊ะ หรือเอาดินเหนียวมาปั้นเป็นอิฐ ภาชนะต่างๆ เป็นต้น
2. ประโยชน์จากการเปลี่ยนสถานที่ (Place utility) เช่น นำไข่มุกจากหอยมุกในทะเลขึ้นมาทำเครื่องประดับ เป็นต้น
3. ประโยชน์เกิดจากเวลา (Time Utility) เช่น สุรายิ่งหมักนานยิ่งมีราคาแพง เป็นต้น ประโยชน์ในข้อนี้ รวมถึงการผลิตสินค้าออกเป็นรายแรกด้วย เช่น ผงซักฟอก (ตราแพ็บ) ผงชูรส (ตราอายโนะโมะโต๊ะ) เป็นต้น
4. ประโยชน์เกิดจากเปลี่ยนโอนกรรมสิทธิ์ (Possession Utility) เช่น เสื้อผ้าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สวมใส่มากกว่าช่างตัดเย็บเสื้อผ้า
5. ประโยชน์เกิดจากการให้บริการ (Service Utility) เช่น แพทย์ให้การรักษาแก่ผู้เจ็บป่วย ครูสอนหนังสือให้ศิษย์ ทนายความให้ความรู้แก่ลูกค้า เป็นต้น

การผลิต แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. การผลิตขั้นต้นหรือการผลิตขั้นปฐมภูมิ (Primary Production) เป็นการผลิตวัตถุดิบ เช่น การเกษตรกรรม การประมง การป่าไม้ เหมืองแร่ (ลงทุนต่ำ ลงแรงสูง ผลตอบแทนต่ำ)
2. การผลิตขั้นแปรรูปหรือการผลิตขั้นทุติยภูมิ (Secondary production) เป็นการนำวัตถุดิบที่ผลิตได้มาแปรรูปเป็นสินค้าสำเร็จรูป เช่น อุตสาหกรรมต่างๆ (ลงทุนสูง ลงแรงสูง ผลตอบแทนสูง)
3. การผลิตขั้นบริการหรือการผลิตขั้นอุดม (Tertiary Production) เป็นการผลิตบริการ เช่น การขนส่ง การประกันภัย การท่องเที่ยว การรักษาพยาบาล (ลงทุนต่ำ ลงแรงต่ำ ผลตอบแทนสูง)

ปัจจัยการผลิต (Factors of Production) ในทางเศรษฐศาสตร์มีอยู่ 4 อย่าง คือ

1. **ที่ดิน** (Land) หมายถึง แหล่งผลิต ซึ่งหมายรวมถึงทรัพยากรที่อยู่ในบริเวณนั้นทั้งหมด
2. **ทุน** (Capital) หมายถึง สิ่งซึ่งนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการผลิต เช่น โรงงาน รถยนต์ เครื่องจักร วัสดุ
3. **แรงงาน** (Labour) หมายถึง แรงกายและปัญญาของมนุษย์เท่านั้น
4. **ผู้ประกอบการ** (Enterperneurship) หรือผู้ผลิต หมายถึง ผู้ที่จะนำเอาที่ดิน ทุน และแรงงาน มาก่อให้เกิดการผลิต

เมื่อนำปัจจัยการผลิตทั้ง 4 ชนิด มาดำเนินการผลิตจะได้ผลตอบแทน (รายได้) ในทางเศรษฐศาสตร์ กำหนดผลตอบแทนปัจจัยการผลิตดังนี้

- ที่ดิน ผลตอบแทนเรียกว่า ค่าเช่า (Rent)
- ทุน ผลตอบแทนเรียกว่า ดอกเบี้ย (Interest)
- แรง ผลตอบแทนเรียกว่า ค่าจ้าง (Wage) หรือค่าแรง
- ผู้ประกอบการ ผลตอบแทนเรียกว่า กำไร (Profit)

ในการผลิตสินค้าและบริการของผู้ผลิตแต่ละรายจะผลิตผลผลิตมากหรือน้อยเพียงใดนั้น ต้องคำนึงถึงปัจจัยที่ควบคุมปริมาณการผลิต ดังนี้

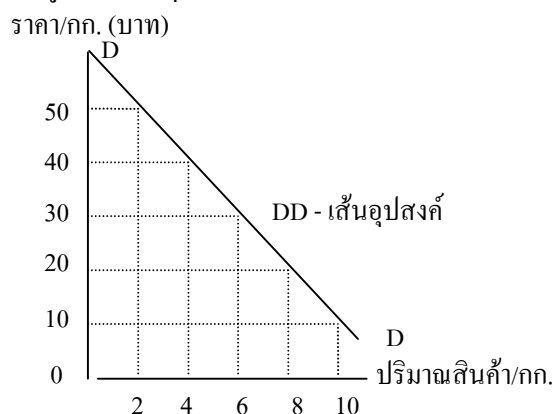
1. ปริมาณของวัตถุดิบ ที่จะนำมาใช้ในการผลิตว่ามีมากน้อยเพียงใด
2. ปริมาณความต้องการของผู้บริโภค ที่ต้องการนำผลผลิตไปบริโภค
3. ราคาของผลผลิตออกมาจำหน่ายในตลาดขณะนั้นสูงหรือต่ำ ทั้ง 3 ปัจจัยนี้ถ้าพิจารณาแล้วก็คือ อุปสงค์ - อุปทาน นั่นเอง

อุปสงค์ – อุปทาน

อุปสงค์ (Demand) หมายถึง ความต้องการในสินค้าและบริการในระดับราคาหนึ่งๆ กฎของอุปสงค์ (law of Demand) คือ

1. ถ้าราคาสูง → อุปสงค์ต่ำ (จะทำให้ราคาลดลงในที่สุด)
2. ถ้าราคาต่ำ → อุปสงค์สูง (จะทำให้ราคาสูงขึ้นในที่สุด)

ราคา / กก. (บาท)	อุปสงค์ / กก
10	10
20	8
30	6
40	4
50	2

ตัวการที่ทำให้อุปสงค์เปลี่ยนแปลงมีดังนี้

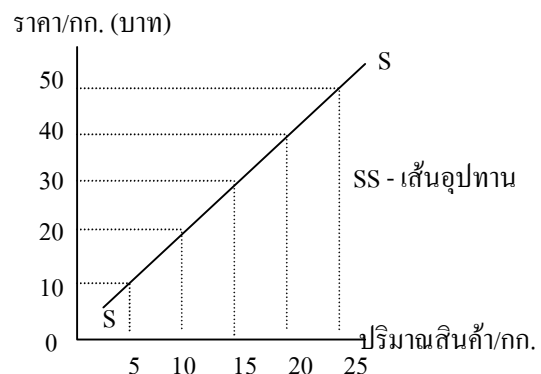
- ราคาของสินค้าและบริการ
- ความจำเป็นที่จะใช้สินค้าและบริการนั้น ๆ
- การโฆษณาของผู้ผลิต
- การศึกษาของผู้บริโภค
- สมัยนิยม
- รายได้ของผู้บริโภค
- ราคาสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้องหรือสินค้าที่ใช้แทนกันได้
- การคาดคะเนราคา หรือการเก็งกำไร
- การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนประชากร

อุปทาน (Supply) หมายถึง ปริมาณของสินค้าและบริการในระดับราคาหนึ่ง กฎของอุปทาน

(Law of Supply) คือ

1. ถ้าราคาสูง → อุปทานสูง (จะทำให้ราคาลดลงในที่สุด)
2. ถ้าราคาต่ำ → อุปทานต่ำ (จะทำให้ราคาสูงขึ้นในที่สุด)

ราคา / กก. (บาท)	อุปสงค์ / กก
10	10
20	8
30	6
40	4
50	2

ตัวการที่ทำให้อุปทานเปลี่ยนแปลงมีดังนี้

- ราคาของสินค้าและบริการ
- ฤดูกาลของผลผลิต
- เทคนิคในการผลิต (อุตสาหกรรมหรือหัตถกรรม)
- ราคาวัตถุดิบ
- ราคาสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้องหรือสินค้าที่ใช้แทนกันได้
- การคาดคะเนราคา หรือการเก็งกำไร
- การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนผู้ผลิตในตลาด

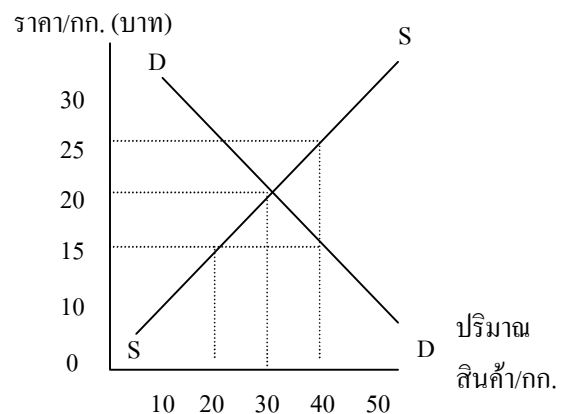
- **ทฤษฎีของอุปสงค์ - อุปทาน** บางครั้งเรียกว่า “กลไกแห่งราคา (Price-Mechanism)” ได้ เพราะอุปสงค์ - อุปทานนั้นขึ้นอยู่กับราคาสินค้าและบริการ ในขณะที่เดียวกันราคาของสินค้าและบริการ ก็ขึ้นอยู่กับอุปสงค์ - อุปทาน

- **ประโยชน์ของอุปสงค์ - อุปทาน** เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดปริมาณในการผลิตและ กำหนดราคาจำหน่ายสินค้าและบริการ ได้อย่างถูกต้อง

- **ราคาดุลยภาพ (Equilibrium Price)** คือ ราคาสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคพอใจที่จะซื้อ และผู้ผลิตพอใจที่จะขายให้

- **ปริมาณดุลยภาพ (Equilibrium Quantity)** คือ ปริมาณของสินค้าและบริการที่ผู้บริโภค ต้องการที่จะซื้อเท่ากับปริมาณที่ผู้ผลิตต้องการจะขายให้

ราคา / กก. (บาท)	อุปสงค์ / กก	อุปทาน / กก.
10	10	50
20	8	40
30	6	30
40	4	20
50	2	10

- **การหาค่าดุลยภาพจากตาราง** - ในแต่ละระดับราคาจะมีค่าของอุปสงค์ - อุปทานแตกต่างกัน ถ้าราคาใดที่ค่าของอุปสงค์และอุปทานเท่ากัน ราคานั้นคือ **ราคาดุลยภาพ** (กก. ละ 20 บาท) และ ค่าอุปสงค์ และอุปทานที่เท่ากันนั้น คือ **ปริมาณดุลยภาพ** (30 กก.)

- **การหาค่าดุลยภาพจากรูปกราฟ** - สังเกตเส้นอุปสงค์ (DD) และเส้นอุปทาน (SS) เส้นทั้งสองตัดกัน ณ จุดใด ถือว่าเป็นค่าดุลยภาพ ค่าบนแกนตั้ง ก็คือ **ราคาดุลยภาพ** (กก. ละ 20 บาท) และค่า บนแกนนอน ก็คือ **ปริมาณดุลยภาพ** (30 กก.)

การบริโภค

การบริโภค หมายถึง การใช้ประโยชน์จากสินค้าและบริการในทางเศรษฐศาสตร์นั้น แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

- **การบริโภคที่สิ้นเปลืองหมดไป** (Destruction) หรือการบริโภคได้เพียงครั้งเดียว ไม่สามารถ บริโภคได้อีก เช่น อาหาร น้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น

- **การบริโภคที่ไม่สิ้นเปลือง (Diminution)** คือ การบริโภคที่ได้มากกว่าหนึ่งครั้ง เช่น เครื่องนุ่งห่มของใช้ต่างๆ เป็นต้น

ปัจจัยที่ควบคุมการบริโภค มีอยู่ 3 ปัจจัย ดังนี้

1. **สินค้าและบริการที่จะบริโภคนั้นมีอยู่หรือไม่** ถ้าสินค้าและบริการนั้นมีอยู่ก็ได้บริโภค ถ้าสินค้าและบริการนั้นไม่มีก็จะไม่ได้บริโภค

2. **รายได้ของผู้บริโภค** ถ้ารายได้สูงจะได้บริโภคมาก ถ้ารายได้ต่ำจะได้บริโภคน้อย หรือไม่ได้บริโภคเลย

3. **โอกาสทางสังคมของผู้บริโภค** (ความรู้ ความสามารถ) ถ้าความรู้ความสามารถน้อยจะได้บริโภคน้อย หรือไม่ได้บริโภค แต่ถ้าความรู้ความสามารถสูงจะได้บริโภคมาก รายได้สูง

การกระจาย, การแบ่งปัน (Distribution)

การกระจาย คือ การจำหน่ายจ่ายแจกสินค้าและบริการซึ่งเป็นผลผลิตไปยังผู้บริโภค ตลอดจนการแบ่งสรรผลตอบแทนไปยังผู้มีส่วนร่วมในการผลิต ในทางเศรษฐศาสตร์นั้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. **การกระจายสินค้า** ได้แก่ การกระจายปัจจัยการผลิต (ที่ดิน ทุน แรงงาน ผู้ประกอบการ) และการกระจายผลผลิต (สินค้าและบริการ)

2. **การกระจายรายได้** ได้แก่ การกระจายผลตอบแทนปัจจัยการผลิต (ค่าเช่า ดอกเบี้ย ค่าจ้างกำไร) และการกระจายผลตอบแทนผลผลิต (ค่าใช้จ่ายซื้อสินค้าและบริการ)

ในการกระจายนี้มีปัจจัยที่ควบคุมการกระจายอยู่ 3 ประการ คือ สภาพภูมิศาสตร์ ความรู้ความสามารถของผู้ประกอบการ และอุปสงค์และอุปทานในภูมิภาค

การแลกเปลี่ยน (Exchange)

การแลกเปลี่ยน หมายถึง การนำเอาสินค้าอย่างหนึ่งไปแลกกับอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งวิวัฒนาการของการแลกเปลี่ยนอยู่ 3 ระยะ ดังนี้

1. **การแลกเปลี่ยนสินค้าโดยตรง หรือการค้าต่างตอบแทน (Barter System)** คือการนำเอาสินค้ามาแลกเปลี่ยนกัน เช่น ข้าวสารแลกกับปุย ไข่แลกกับเสื้อผ้าที่ใช้แล้ว เป็นต้น

2. **การแลกเปลี่ยนที่ใช้เงินเป็นสื่อกลาง (Money System)** คือ การแลกเปลี่ยนที่ใช้กันในปัจจุบัน

3. **การแลกเปลี่ยนที่ใช้สินเชื่อหรือเครดิต (Credit System)** ในกรณีไม่มีเงินหรือมีเงินไม่พอ นั้นการแลกเปลี่ยนจะต้องใช้ความไว้วางใจต่อกัน คือ สินเชื่อ หรือเครดิต เช่น การใช้เช็ค บัตรเครดิต แทนตัวเงิน หรือระบบเช่าซื้อ เป็นต้น

การวัดระดับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

การวัดระดับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึง การประเมินผลการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ภาระหนึ่ง (มักจะใช้เวลา 1 ปี) ว่าการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้นดีหรือไม่ ถ้าประสบความสำเร็จดีดำเนินการต่อไป ถ้าไม่ประสบความสำเร็จจะได้นำมาปรับปรุง เพื่อผลภายหน้าจะได้ประสบความสำเร็จ ในการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจจะประเมินจาก “รายได้ประชาชาติ” (National Income : NI)

รายได้ประชาชาติ (National Income : NI) หมายถึง มูลค่ารวมของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ประเทศชาติผลิตขึ้นในระยะเวลา 1 ปี โดยหักค่าเสื่อมราคาของทรัพยากรและภาษีทางอ้อม

รายได้เฉลี่ยต่อบุคคล หรือรายได้ต่อบุคคล (Per Capital Income) หมายถึง ค่าของรายได้ประชาชาติต่อจำนวนประชากร 1 คน ในการคำนวณรายได้ต่อบุคคลนั้นคำนวณจากสูตรต่อไปนี้

$$\text{รายได้ต่อบุคคล} = \frac{\text{รายได้ประชาชาติ}}{\text{จำนวนประชากรในประเทศ}}$$

ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น (Gross National Product : GNP) หมายถึง มูลค่ารวมของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ประเทศชาติผลิตขึ้นในระยะเวลา 1 ปี

ผลผลิตที่เป็นของคนชาติเดียวกันไม่ว่าจะผลิตในประเทศ หรือต่างประเทศสามารถนำมารวมได้ทั้งหมดเป็นค่า GNP

ผลิตภัณฑ์ในประเทศเบื้องต้น (Gross Domestic Product : GDP) หมายถึง มูลค่ารวมของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตขึ้นในประเทศในระยะเวลา 1 ปี

ผลผลิตที่เกิดจากการผลิตในประเทศทั้งหมดไม่ว่าผู้ผลิตจะเป็นคนชาติเดียวกันหรือคนต่างชาตินำมารวมกันเป็นค่า GDP

ในการคำนวณรายได้ประชาชาติสามารถคำนวณได้จากมูลค่าของผลผลิตรวมที่ประเทศชาติผลิตขึ้นในระยะเวลา 1 ปี รายได้รวมของประเทศชาติในระยะเวลา 1 ปี และรายจ่ายรวมของประเทศชาติในระยะเวลา 1 ปี แต่การคำนวณนั้นมักจะประสบปัญหาต่างๆ ดังนี้

1. ข้อมูลต่างๆ ไม่ตรงตามความเป็นจริง
2. ไม่สามารถกำหนดค่าเสื่อมราคาของทรัพยากรได้ถูกต้อง
3. ไม่สามารถกำหนดราคาของสินค้าคงเหลือได้ ช่วงปีบัญชีสิ้นปี
4. สินค้าและบริการที่ไม่ผ่านตลาดไม่สามารถนำมาคำนวณได้
5. การเก็บข้อมูลซ้ำ

ซึ่งปัญหาเหล่านี้ทำให้การคำนวณรายได้ประชาชาติคลาดเคลื่อน

การหารายได้ประชาชาติที่แท้จริง (Real National Income) สืบเนื่องมาจากราคาสินค้าและบริการในระยะเวลาหนึ่งๆ นั้นมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการคำนวณรายได้ประชาชาติที่รวบรวมไว้ได้นั้นอาจจะไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง จึงต้องมีการนำมาทำให้มีความถูกต้องมากที่สุด โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{รายได้ประชาชาติที่แท้จริง} = \frac{\text{รายได้ประชาชาติ} \times \text{ดัชนีราคาปีฐาน}}{\text{ดัชนีราคาปีเดียวกัน}}$$

ประโยชน์ของการศึกษารายได้ประชาชาติ

1. ข้อมูล GDP จะทำให้ทราบระดับการผลิตภายในของประเทศในภาคเศรษฐกิจต่างๆ
2. เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศกับประเทศต่างๆ
3. เพื่อเปรียบเทียบภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะเวลาต่างๆ กัน
4. เพื่อเปรียบเทียบมาตรฐานการครองชีพของประชากรว่า ได้มาตรฐานหรือไม่
5. เพื่อใช้เป็นข้อมูลศึกษาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของระบบเศรษฐกิจโดยรวม
6. เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศ

ระบบเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจ คือ ลักษณะการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของแต่ละสังคม เพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุดทางเศรษฐกิจ (อยู่ดี กินดี มั่งคั่ง) สิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ ของแต่ละสังคมต่างกัน จึงทำให้ลักษณะการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของแต่ละสังคมแตกต่างกันไป

ระบบเศรษฐกิจในโลกนี้ที่นิยมแพร่หลายนั้นแบ่งตามลัทธินิยม ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะทางการเมืองและการปกครองของประเทศ แบ่งได้ 4 ระบบ คือ ระบบทุนนิยม หรือเสรีนิยม ระบบคอมมิวนิสต์ ระบบสังคมนิยม และระบบเศรษฐกิจแบบผสม

แผนภูมิที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างรัฐบาลกับเอกชนในแต่ละระบบเศรษฐกิจนั้นมีดังนี้

ระบบเศรษฐกิจ	ผู้รับผิดชอบการดำเนินกิจกรรมฯ
ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม หรือเสรีนิยม	→ เอกชน
ระบบเศรษฐกิจคอมมิวนิสต์	→ รัฐบาล
ระบบเศรษฐกิจสังคมนิยม	→ รัฐบาล > เอกชน
ระบบเศรษฐกิจแบบผสม	→ เอกชน + รัฐบาล

ลักษณะเด่นต่างๆ ข้อดีและข้อเสียของระบบเศรษฐกิจต่าง ๆ

ระบบคอมมิวนิสต์	ระบบสังคมนิยม	ระบบเศรษฐกิจนิยม	ระบบทุนนิยม/ เสรีนิยม
ลักษณะเด่น - รัฐบาลเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตอย่างสิ้นเชิง - รัฐบาลเป็นผู้ทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งสิ้น - เอกชนไม่มีสิทธิทำกิจกรรมเศรษฐกิจใดๆ ข้อดี - เอกชนไม่ต้องรับผิดชอบทางด้านเศรษฐกิจ - ทรัพยากรถูกควบคุมการใช้จากรัฐทำให้ไม่ถูกทำลาย ข้อเสีย - ประชาชนไม่มีสิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจ (รัฐบาลทำทั้งหมด) - สินค้าและบริการมีน้อยและด้อยคุณภาพ เพราะไม่มีการแข่งขัน - ผลผลิตต่ำ เพราะประชาชนไม่มีขวัญและกำลังใจในการทำธุรกิจ	ลักษณะเด่น - รัฐบาลเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ - รัฐบาลทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่ รายได้สูง เกี่ยวข้องกับประชาชนมากๆ - เอกชนมีสิทธิทำธุรกิจต่างๆ ที่รัฐบาลไม่ทำ (ธุรกิจขนาดเล็ก) - รัฐบาลจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชน ข้อดี - การกระจายรายได้ดี เพราะรายได้ส่วนใหญ่เป็นของรัฐ ประชาชนจะมีรายได้ไม่แตกต่างกันมาก - ประชาชนได้รับการคุ้มครองผลประโยชน์จากรัฐในรูปแบบของสวัสดิการและสินค้าและบริการที่รัฐทำ ข้อเสีย - เอกชนถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพบางส่วน - รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณมาทำธุรกิจ และมักจะขาดทุน กิจกรรมต่างๆ มีคุณภาพต่ำ	ลักษณะเด่น - ระบบทุนนิยมกับสังคม - กิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่เป็นของเอกชนเหมือนทุนนิยม - รัฐบาลเข้ามาทำธุรกิจเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ให้แก่ประชาชน - ปัญหาทางเศรษฐกิจได้รับการแก้ไขจากรัฐบาลและเอกชน - รัฐบาลจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชน ข้อดี - ประชาชนมีเสรีภาพทางเศรษฐกิจ - สินค้าและบริการมีมาก - คุณภาพดีและราคาเขา - ประชาชนได้รับการคุ้มครองผลประโยชน์จากรัฐบาลในรูปแบบของสวัสดิการธุรกิจที่จำเป็นแก่การครองชีพ - เอกชนมีกำลังใจในการทำธุรกิจ เพราะมีกำไรเป็นแรงจูงใจ ข้อเสีย - รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณมาทำธุรกิจ มักจะขาดทุน	ลักษณะเด่น - เอกชนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ - เอกชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต โดยมีกฎหมายรับรอง - มีการแข่งขันทางด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพ ราคา และการบริการ โดยมีกำไรเป็นแรงจูงใจ - ราคาสินค้าถูกกำหนดโดยกลไกแห่งราคา (อุปสงค์ - อุปทาน) ข้อดี - เอกชนมีเสรีภาพทางเศรษฐกิจ - สินค้าและบริการมีมาก - คุณภาพดี ราคาเขา - รัฐไม่ต้องจัดสรรงบประมาณมาทำธุรกิจ ข้อเสีย - การกระจายรายได้ไม่ดี เพราะรายได้ส่วนใหญ่ตกแก่นายทุน - ประชาชนอาจมีปัญหากาจราคาสินค้าขาดแคลน เนื่องจากนายทุนรวมตัวกัน - การใช้ทรัพยากรฟุ่มเฟือย

ระบบเศรษฐกิจแบบผสม (Mixed Economics System) เป็นระบบที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย แล่ไทยก็ใช้ระบบนี้

